

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ПРЕДСЈЕДНИК РЕПУБЛИКЕ

ПРИЈЕДЛОГ

ЗАКОН
О ОЧУВАЊУ КУЛТУРНОГ И ИСТОРИЈСКОГ
НАСЉЕЂА СВЕТОГ МАНАСТИРА ХИЛАНДАР

Бања Лука, децембар 2023. године

ЗАКОН
О ОЧУВАЊУ КУЛТУРНОГ И ИСТОРИЈСКОГ
НАСЉЕЂА СВЕТОГ МАНАСТИРА ХИЛАНДАР

Члан 1.

Овим законом уређује се начин пружања подршке и помоћи Републике Српске очувању културног и историјског насљеђа Светог манастира Хиландар - Света Гора Атонска.

Члан 2.

Република Српска, преко својих надлежних органа, пружа подршку и помоћ очувању културног и историјског насљеђа Светог манастира Хиландар (у даљем тексту: манастир Хиландар), који, од свог оснивања 1198. године, непрекидно постоји као самоуправна монашка установа која представља јединствени центар српске духовности, културе, образовања и традиције, и представља непроцјењиву вриједност за српско културно и историјско насљеђе, и уписан је, заједно са цјелокупном баштином Свете Горе Атонске, у Листу свјетске културне и природне баштине Унеска.

Члан 3.

Република Српска, редовно обавјештавајући Свети архијерејски синод Српске православне цркве, пружа подршку и помоћ очувању културног и историјског насљеђа манастира Хиландара, тако што:

- 1) преко својих надлежних органа предузима активности и спроводи програме који се односе на: очување и његовање историјских, вјерских и културних традиција манастира Хиландара, праћење стања, истраживање, презентовање и интерпретацију покретног и непокретног културно-историјског насљеђа у саставу манастира Хиландар и праћење радова на том насљеђу, обнову и реконструкцију и друге мјере заштите постојећих објеката, изградњу нових објеката манастира Хиландара, конзервацију, рестаурацију и друге мјере заштите осталог историјског и културног насљеђа у саставу манастира Хиландара (фреске, иконе, рукописи и др.), као и сопствене активности манастира Хиландар усмјерене на унапређење услова чувања, текућег одржавања и презентовања насљеђа, као и на одрживи развој манастира Хиландар;
- 2) преко својих надлежних органа учествује и у организацији прослава значајних датума из историје манастира Хиландара и обавља и друге послове од значаја за очување традиције и културно-историјских споменика манастира Хиландара.

Члан 4.

(1) Послови надлежних органа Републике Српске из члана 3. овог закона имају за циљ:

- 1) очување установе манастира Хиландар;
- 2) очување, истраживање, презентовање и интерпретацију цјелокупног материјалног и нематеријалног културног наслеђа манастира Хиландар;
- 3) обнову, заштиту, ревитализацију и одрживо коришћење објеката непокретног наслеђа манастира Хиландар;
- 4) очување, заштиту и представљање живописа и покретног наслеђа манастира Хиландар;
- 5) унапређење стања имовине и развој манастирске економије манастира Хиландар;
- 6) подизање нивоа друштвене одговорности за заштиту свјетског културног наслеђа и српског културног и историјског наслеђа манастира Хиландар и подстицање добротворства;
- 7) подизање свијести и знања о српском културном и историјском наслеђу на Светој Гори Атонској.

(2) Средства за обављање послова из члана 3. овог закона обезбјеђују се у буџету Републике Српске.

(3) Средства за реализацију пројеката за очување културног и историјског наслеђа манастира Хиландар могу се обезбједити и у буџету јединице локалне самоуправе, путем донација као и из других извора, у складу са законом.

Члан 5.

Ради разматрања питања из надлежности Владе Републике Српске (у даљем тексту: Влада) и давања приједлога, мишљења и стручних образложења, Влада образује Комисију за манастир Хиландар, као посебно радно тијело Владе и утврђује њене задатке и састав.

Члан 6.

(1) Обновом, реконструкцијом, рестаурацијом и очувањем манастира Хиландара руководи манастир Хиландар у непосредној сарадњи са Владом, Комисијом Владе из члана 5. овог закона и надлежним установама заштите културних добара, кроз учешће у разматрању и усвајању планова радова и извјештаја о извршеним радовима.

(2) Обнова, реконструкција, рестаурација и очување манастира Хиландара спроводи се уз финансијску подршку буџетских средстава Републике Српске.

(3) Буџетска средства из става 2. овог члана опредјељују се за сваку текућу годину законом којим се утврђује буџет Републике Српске, полазећи од усвојених планова радова и извјештаја о реализацији радова на обнови, реконструкцији, рестаурацији и очувању манастира Хиландара.

Члан 7.

(1) Назив, име и лик културног и историјског наслеђа и добара у саставу манастира Хиландара у комерцијалне сврхе на територији Републике Српске може користити само манастир Хиландар, а друга лица искључиво по одобрењу манастира Хиландара.

(2) Комерцијалном употребом у смислу овог закона сматра се таква употреба културног и историјског наслеђа и добра из става 1. овог члана којом се остварује финансијска добит.

(3) Комерцијалном употребом културног и историјског наслеђа и добра из става 1. овог члана као производа историје, културе, умјетности и традиције манастира Хиландар не смије бити нарушена његова културно - историјска, духовна и симболичка вриједност.

(4) Репродукције, одливке, копије, факсимиле и фототипска издања културног наслеђа и добара у саставу манастира Хиландар на територији Републике Српске може израђивати само манастир Хиландар, друга лица искључиво по одобрењу манастира Хиландара, као и јавна установа заштите културног наслеђа, а у складу са прописаним мјерама надлежне установе заштите.

Члан 8.

Све активности у којима учествује Република Српска, а односе се на очување, обнову, реконструкцију и рестаурацију манастира Хиландара настављају да се реализују на основу аката на основу којих су и започете и реализоване до дана ступања на снагу овог закона.

Члан 9.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Српске”.

Број:
Датум:
Бања Лука

ПРЕДСЈЕДНИК
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Др Ненад Стевандић

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
ПРИЈЕДЛОГА ЗАКОНА О ОЧУВАЊУ КУЛТУРНОГ И
ИСТОРИЈСКОГ НАСЉЕЂА СВЕТОГ МАНАСТИРА ХИЛАНДАР

I   УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Закона о очувању културног и историјског насљеђа Светог манастира Хиландар садржан је у Амандману XXXII тачка 18) на члан 68. Устава Републике Српске, према којем Република уређује и обезбјеђује односе од интереса за Републику, као и у Амандману XXXVIII на члан 76. Устава Републике Српске, којим је утврђено да право предлагања закона, других прописа и општих аката имају предсједник Републике, Влада, сваки народни посланик или најмање 3.000 бирача и члану 70. став 1. тачка 2. Устава, којим је прописано да Народна скупштина доноси законе, друге прописе и опште акте.

II   УСКЛАЂЕНОСТ СА УСТАВОМ, ПРАВНИМ СИСТЕМОМ И
ПРАВИЛИМА НОРМАТИВНОПРАВНЕ ТЕХНИКЕ

Према Мишљењу Републичког секретаријата за законодавство број:

III   УСКЛАЂЕНОСТ СА ПРАВНИМ ПОРЕТКОМ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Према Мишљењу Министарства за европске интеграције и међународну сарадњу број:

IV   РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Манастир Хиландар је од свог оснивања 1198. године, као самоуправна монашка установа, јединствен центар српске духовности, културе, образовања и традиције и у том смислу представља непроцјењиву вриједност за наше културно и историјско насљеђе. Заједно са цјелокупном баштином Свете Горе Атонске уписан је у Листу свјетске културне и природне баштине Унеска.

Циљ доношења овог закона је испуњавање свих законских и формално правних предуслова, те сталне и континуиране институционалне подршке и помоћи манастиру Хиландар, односно, Република Српска би преко својих надлежних органа учествовала у организацији прослава, значајних датума, те обављала и друге послове од значаја за очување традиције и културе историјског насљеђа манастира Хиландар.

Доношењем закона створена је могућност да се обезбједи стална, извјесна и сигурна финансијска подршка буџетским средствима Републике Српске, па се приступило утврђивању Закона о очувању културног и историјског насљеђа манастира Хиландар.

V ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОЖЕНИХ РЈЕШЕЊА

Чл. 1. до 3. уређују начин подршке и помоћи коју ће Република Српска, преко својих надлежних органа, а уз редовно обавјештавање Светог архијерејског синода Српске православне цркве, пружати у очувању културног и историјског наслеђа Светог манастира Хиландар; предузимати активности и спроводити програме који се односе на: очување и његовање историјских, вјерских и културних традиција, праћење стања, истраживање, презентовање и интерпретацију покретног и непокретног културно - историјског наслеђа у саставу манастира Хиландар и праћење радова на том наслеђу, обнову и реконструкцију и друге мјере заштите постојећих објеката, изградњу нових објеката манастира Хиландар, рестаурацију и друге мјере заштите осталог историјског и културног наслеђа у саставу манастира Хиландар, као и сопствене активности манастира Хиландар усмјерене на унапређење услова чувања, текућег одржавања и презентовања наслеђа и учешће у организацији прослава значајних датума из историје манастира Хиландар и друге послове од значаја за очување традиције и културно - историјских споменика манастира Хиландара.

Чланом 4. дефинисано је да послови надлежних органа Републике Српске из члана 3. предложеног закона имају за циљ: 1) очување установе манастира Хиландар; 2) очување, истраживање, презентовање и интерпретацију цјелокупног материјалног и нематеријалног културног наслеђа манастира Хиландар; 3) обнову, заштиту, ревитализацију и одрживо коришћење објеката непокретног наслеђа манастира Хиландар; 4) очување, заштиту и представљање живописа и покретног наслеђа манастира Хиландар; 5) унапређење стања имовине и развој манастирске економије манастира Хиландар; 6) подизање нивоа друштвене одговорности за заштиту свјетског културног наслеђа и српског културног и историјског наслеђа манастира Хиландар и подстицање добротворства; 7) подизање свијести и знања о српском културном и историјском наслеђу на Светој Гори Атонској.

Средства за обављање послова, предложених законом, обезбјеђиваће се у буџету Републике Српске. За реализацију пројеката за очување културног и историјског наслеђа манастира Хиландар средства се могу обезбједити и у буџету јединице локалне самоуправе, путем донација и других извора, у складу са законом.

Чланом 5. прописано је да ће Влада Републике Српске, ради разматрања питања из своје надлежности, те давања приједлога, мишљења и стручних образложења, образовати Комисију за манастир Хиландар, као посебно радно тијело, са саставом и задацима.

У члану 6. дефинисано је да ће обновом, реконструкцијом, рестаурацијом и очувањем манастира Хиландар руководити манастир Хиландар у непосредној сарадњи са Владом, Комисијом Владе из члана 5. предложеног закона и надлежним установама заштите културних добара, кроз учешће у разматрању и усвајању планова радова и извјештаја о извршеним радовима.

Обнова, реконструкција, рестаурација и очување манастира Хиландар спроводи се уз финансијску подршку буџетских средстава Републике Српске, која се опредјељују за сваку текућу годину законом којим се утврђује буџет Републике Српске, полазећи од усвојених планова радова и извјештаја о реализацији радова на обнови, реконструкцији, рестаурацији и очувању манастира Хиландар.

Чланом 7. прописано је да назив, име и лик културног и историјског наслеђа и добара у саставу манастира Хиландар у комерцијалне сврхе на територији Републике Српске може користити само манастир Хиландар, а друга лица искључиво по одобрењу манастира Хиландар.

Комерцијалном употребом у смислу овог закона сматра се таква употреба којом се остварује финансијска добит, којом не смије бити нарушена његова културно - историјска, духовна и симболичка вриједност. Репродукције, одливке, копије, факсимиле и фототипска издања културног наслеђа и добара у саставу манастира Хиландар на територији Републике Српске може израђивати само манастир Хиландар, друга лица искључиво по одобрењу манастира Хиландар, као и јавна установа заштите културног наслеђа, а у складу са прописаним мјерама надлежне установе заштите.

Чл. 8. и 9. уређују прелазна рјешења и ступање закона на снагу.

VI РАЗЛИКЕ ПРИЈЕДЛОГА У ОДНОСУ НА НАЦРТ ЗАКОНА

Народна скупштина Републике Српске на Трећој редовној сједници, одржаној 8. јуна 2023. године, разматрала је и усвојила Нацрт закона о очувању културног и историјског наслеђа Светог манастира Хиландар.

Служба председника Републике анализирала је и размотрила све примједбе и сугестије које су дате на текст Нацрта закона на одржаној сједници Народне скупштине Републике Српске.

Разлике између Нацрта и Приједлога закона о културном и историјском наслеђу Светог манастира Хиландар резултат су прихваћених приједлога и сугестија на текст Нацрта закона, како слиједи:

Прихваћене су следеће примједбе:

- на члан 3. ријеч: „посредством“ замијенити ријечима: „редовно обавјештавајући“
  - прихваћено и измијењено у тексту Приједлога закона,
- на члан 7. став 3. након ријечи: „историјска“ додати запету и ријечи: „духовна и симболичка“
  - прихваћено и измијењено у тексту Приједлога закона,
- на члан 8. након ријечи: „обнову“ брисати ријеч: „и“ и додати запету, а након ријечи: „реконструкцију“ додати ријечи: „и рестаурацију“
  - прихваћено и измијењено кроз цијели текст Приједлога закона.

Нису прихваћене следеће примједбе:

- у тексту закона додати / описати лик и дјело Светог Саве
  - није прихваћена јер су у закону наведени послови који, између осталог, имају за циљ представљање, презентовање, подизање свијести знања, као и организација прослава значајних датума из историје манастира Хиландар, који ће неизоставно обухватити лик и дјело Светог Саве, најзначајније и централне личности манастира Хиландар, с обзиром да је Свети Сава утемељитељ монашког живота и писац типика по којем је устројен монашки живот до дана данашњег,

- на члан 4. да се наведе конкретно да ли је у питању изградња, реновирање или рестаурација неког објекта, конкретног објекта, у оквиру манастира Хиландар
  - није прихваћена јер су послови које ће Република Српска пружати наведени у члану 3., као и чињеница да ће манастир Хиландар у сарадњи са Комисијом коју образује Влада, кроз учешће у разматрању и усвајању планова радова, утврђивати задатке и неопходне послове (изградња, реновирање, рестаурација итд.),
- на члан 5. да се за предсједника Комисије постави свештено лице, уз благослов цркве, а чланови да буду један кустос и један историчар умјетности
  - није прихваћена јер Комисија за манастир Хиландар сигурно ће моћи одговорити на све утврђене задатке и дати приједлоге, мишљења и стручна образложења у одговарајућим областима, а у саставу Комисије ће моћи да уђу и свештена лица,
- да сви запослени у Влади, као и народни посланици Народне скупштине Републике Српске, на добровољној основи, одређени проценат плате дају у фонд за изградњу или обнову одређеног објекта манастира Хиландар
  - није прихваћена јер је у члану 4. став 3. наведено да се средства обезбјеђују, поред буџета Републике Српске и јединица локалне самоуправе, и путем донација и других извора, у складу са законом,
- да се врши директан пренос средства на рачун манастира Хиландар, без потребе за образовањем Комисије
  - није прихваћена јер се средства обезбјеђују у буџету Републике Српске, те ће Комисија у непосредној сарадњи са манастиром Хиландар учествовати у разматрању и усвајању планова радова, као и подносити извјештаје о извршеним радовима и утрошку средстава из буџета.

VII ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И ЕКОНОМСКА ОПРАВДАНОСТ ДОНОШЕЊА ЗАКОНА

За спровођење овог закона потребна су додатна финансијска средства из буџета Републике Српске.